

2015-01-08

Nr. S-113

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

Biudžetinė įstaiga, Šv. Stepono g. 27, 01312 Vilnius, tel. 8 7066 80 60,
faks. 8 7066 80 95, el. p.: ntakd@ntakd.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302610311

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministerijai

2015-01-07

Nr. S-(4.3-8)-048

DĖL DRAUDIMO MOKYKLOJE IR JOS TERITORIJOJE VARTOTI, TURĖTI AR KITAIP PERDUOTI ENERGINIUS GĖRIMUS ĮTRAUKIMO Į MOKYKLŲ VIDAUS TVARKOS DOKUMENTUS BEI MOKYMO SUTARTIS

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – Departamentas), atsižvelgdamas į Lietuvoje nuo 2014 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusį draudimą jaunesniems kaip 18 metų asmenims parduoti, nupirkti ar kitaip perduoti energinius gėrimus, siūlo rekomenduoti mokykloms į mokyklos vidaus tvarkos dokumentus bei mokymo sutartis įtraukti draudimą vartoti energinius gėrimus bei jų turėti ar kitaip perduoti mokykloje ir jos teritorijoje. Tikslinga būtų informuoti ir mokinių tėvus apie energinių gėrimų vartojimo keliamą pavojų vaikų sveikatai.

Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 2 straipsnio 20 punkte apibrėžta, kad energinis gėrimas – tai nealkoholinis gėrimas, kuriame yra daugiau kaip 150 mg/l kofeino, nesvarbu, iš kokio šaltinio, arba kuriame yra daugiau kaip 150 mg/l kofeino ir vienos ar kelių kitų centrinę nervų sistemą stimuliuojančių medžiagų (gliukurono laktono, inozitolio, guaranino, ginsenosidų, ginkmedžių ekstrakto, taurino ar kt.).

Energiniai gėrimai yra pavojingi dėl didelės kofeino, kuris yra psichoaktyvioji medžiaga, koncentracijos. Suvartotas per didelis kofeino kiekis gali neigiamai atsiliiepti sveikatai. Vartojant kofeiną pastoviai ir didesniais kiekiais gali išsivystyti priklausomybė, o nutraukus jo vartojimą – pasireikšti abstinencijos simptomai. Kofeino poveikiui jautresni vaikai, vyresnio amžiaus asmenys, moterys (ypač nėščiosios), sergantieji širdies ir kraujagyslių ligomis. Suaugusiems pavojinga iš karto suvartoti daugiau nei 200–500 mg kofeino, o vaikams – daugiau nei 75 mg.

Energiniuose gėrimuose nemažai ne tik kofeino, bet ir kitų, tonizuojamuoju poveikiu pasižyminčių sudedamųjų dalių (pvz., taurino, B grupės vitaminų, gvaraninių paulinių, kampuotųjų pupenių ar ženšenio ekstrakto ir kt.), kurių kiekiai gali smarkiai viršyti rekomenduojamą dienos normą. Energiniuose gėrimuose esančios stimuliuojančios medžiagos gali ne tik padidinti ir taip didesnį vaikų bei paauglių aktyvumą, bet ir sukelti agresiją ar net smurto protrūkius.

JAV apsinuodijimų kontrolės centrų asociacijos duomenimis, šioje šalyje nuo 2010 m. spalio iki 2013 m. rugsėjo mėnesio buvo užfiksuoti 5156 apsinuodijimo energiniais gėrimais atvejai. Net 40 proc. apsinuodijusiųjų energiniais gėrimais buvo vaikai iki 6 m. amžiaus. Dalis energiniais gėrimais apsinuodijusių vaikų patyrė rimtus širdies ir nervų sistemos sutrikimus.

Ypač pavojinga maišyti energinius gėrimus su alkoholiu, nes alkoholis nervų sistemos veiklą slopina, o kofeinas – stimuliuoja. Tokiais pavojingais mišiniais galima labai stipriai apsinuodyti, jie labai kenkia širdžiai, sutrikdo miegą. Be to, energinių gėrimų nereikėtų maišyti su kitais kofeino turinčiais gėrimais (pvz., kava, arbata).

2014-2015 m. Departamentas parengė ir savo interneto svetainėje patalpino informaciją visuomenei apie energinius gėrimus „Nuo 2014-11-01 energiniai gėrimai nepilnamečiams yra

€

draudžiami“ (2014-11-19 pranešimas spaudai: <http://ntakd.lt/index.php/naujienos/pranesimai-spaudai/1387-nuo-2014-11-01-energiniai-gerimai-nepilnameciams-yra-draudžiami>), informaciją jaunimui apie kofeino poveikį sveikatai (http://ntakd.lt/files/informacine_medzega/Kofeinas.pdf) bei parengė ir išleido lipdukus dėl draudimo vartoti, turėti ar kitaip perduoti energinius gėrimus mokykloje ir jos teritorijoje. Šiuos lipdukus rekomenduojama naudoti mokykloms, kurios į mokyklos vidaus tvarkos dokumentus / taisykles bei mokymo sutartis yra įtraukusios minėtą draudimą. Mokyklos, pageidaujančios gauti lipdukus, turėtų kreiptis į Departamentą. Maloniai prašome informuoti mokyklas ir mokytojus apie šią informaciją bei rekomenduoti mokytojams pasidalinti šia informacija su mokinių tėvais per informacinę sistemą „Tavo mokykla“ („Tamo“) skiltyje „Pranešimai“.

PRIDEDAMA:

1. Lipduko pavyzdys, 1 lapas.
2. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento 2014-11-19 pranešimas spaudai, 1 lapas.
3. Informacija jaunimui apie kofeino poveikį sveikatai, 2 lapai.

Direktorius

Zenius Martinkus

Originalas nebus siunčiamas

Rūta Gedminienė, 8 7066 31 96, ruta.gedminiene@ntakd.lt

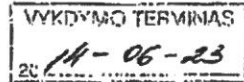

euras.lt

2014-06-09

Nr. R-5169

NARKOTIKŲ, TABAKO IR ALKOHOLIO KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

Biudžetinė įstaiga, Šv. Stepono g. 27, 01312 Vilnius, tel. 8 7066 80 60,
faks. 8 7066 80 95, el. p.: niakd@ntakd.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302610311

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo
ministerijai

2014-06-06 Nr. S-(4.3-8)-2221

DĖL DRAUDIMO MOKYKLOS TERITORIJOJE RŪKYTI IR TURĖTI ELEKTRONINIŲ CIGAREČIŲ ĮTRAUKIMO Į MOKYKLŲ VIDAUS TVARKOS DOKUMENTUS BEI MOKYMO SUTARTIS

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – Departamentas) vis dažniau sulaukia suserimusių visuomenės, ypač mokyklų atstovų, klausimų bei komentarų dėl mokinių elektroninių cigarečių rūkymo. Tarptautinės organizacijos bei mokslininkai taip pat atkreipia dėmesį į šią problemą. Pasaulio sveikatos organizacija (angl. *World Health Organization* – WHO) ir kitos tabako kontrolės organizacijos skatina elgtis apdairiai ir susilaikyti nuo elektroninių cigarečių įsigijimo ir rūkymo, nes nėra iki galo ištirtos galimos jų rūkymo pasekmės¹. Elektroninių cigarečių poveikis sveikatai buvo aprašytas 2013 m. liepos 2 d. Departamento pranešime spaudai „Dėl elektroninių cigarečių“². Nors elektroninėse cigaretėse nuodingų medžiagų yra kur kas mažiau nei tabako cigaretėse, bet jų sudėtyje esantis nikotinas sukelia priklausomybę. Suserimti verčia tai, kad JAV tik pusė (51 proc.) 16-18 m. amžiaus asmenų, girdėjusių apie elektronines cigaretes, žino, kad jų sudėtyje yra nikotino³, o Lietuvoje trečdalis (32,3 proc.) jaunimo yra blogai ar labai blogai informuoti apie elektroninių cigarečių rūkymo pasekmes⁴. Tai rodo, kad vaikams ir jaunimui trūksta svarbiausių faktinių žinių apie elektronines cigaretes. Dėl minėtų žinių trūkumo elektroninės cigaretės gali būti rūkomos netinkamai (per dažnai ir per ilgai), o tai smarkiai padidina perdozavimo riziką. Populiarejančiam elektroninių cigarečių rūkymui, užsienyje sparčiai daugėja ir jų rūkymo sukeltų apsinuodijimų. JAV apsinuodijimų kontrolės centrų asociacijos duomenimis, 2011 m. šioje šalyje buvo užfiksuoti 269 elektroninių cigarečių vartojimo sukelti apsinuodijimai, 2012 m. – 459, 2013 m. – 1414, o 2014 m. iki kovo 24 d. net 651 apsinuodijimas. Be to, pusė apsinuodijusių asmenų buvo vaikai iki 6 metų amžiaus⁵.

Elektroninių cigarečių reklama, ypač pasitelkiant įžymius žmones, sukuriant naujovės ir mados įspūdį, vaisių ar saldainių aromato priedai gali paskatinti jaunas žmones galvoti, kad elektroninės cigaretės yra madingos ir saugios rūkyti⁶. Elektroninės cigaretės gali būti patrauklios vaikams, dar neišbandžiusiems tabako cigarečių, o dėl elektroninių cigarečių rūkymo išsivysčiusios priklausomybės vėliau gali būti pereinama prie tabako cigarečių rūkymo⁶ ar kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo.

¹ 2012 m. gruodžio 15 d. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento pranešimas spaudai „Lietuvoje siūloma drausti elektroninių cigarečių pardavimą“. <http://www.ntakd.lt/naujienos/pranesimai-spaudai/138-lietuvoje-siuloma-drausti-elektroniniu-cigareciu-pardavima>

² 2013 m. liepos 2 d. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento pranešimas spaudai „Dėl elektroninių cigarečių“. <http://www.ntakd.lt/naujienos/pranesimai-spaudai/1006-del-elektronini-cigareci>

³ Alkoholio vartojimo ir rūkymo prevencijos priemonių poreikio ir taikymo jaunimo tikslinėse grupėse galimybių tyrimas. http://ntakd.lt/files/prevencija/jaunimo_tyrimas_2013.pdf

⁴ E-cigarette accidents prompt poison centers' warning. <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2014/03/25/e-cigarette-warning-from-poison-centers/6873759/>

⁵ Watch out, e-cigarette smokers – you're inhaling the unknown. Tom Riddington, The Guardian, 2013-04-03.

⁶ ASH fact sheet: Use of e-cigarettes among children and adults in Great Britain, 2013. http://www.ash.org.uk/files/documents/ASH_891.pdf

2013 m. Departamento duomenimis, elektronines cigaretes dažniau išbando jaunesni asmenys: nors kartą gyvenime elektronines cigaretes rūkė 10 proc. 18-25 m. amžiaus jaunimo (26-35 m. – 8 proc., 36-45 m. – 6,9 proc., 46-55 m. – 4,3 proc., 56 m. ir vyresnių – 0,8 proc.). Elektronines cigaretes nors kartą per paskutines 30 d. rūkusių 18-25 m. amžiaus jaunimo yra 4 kartus daugiau nei vyresnių suaugusiųjų. Lietuvoje elektronines cigaretes paprastai išbando tas jaunušas, kuris jau rūko tabako gaminius ar juos rūkė praeityje⁷, bet užsienio šalyse šios tendencijos labai greitai keičiasi ir populiarėja elektroninių cigarečių rūkymas tarp tabako cigarečių niekada gyvenime nerūkusių mokinių. 2013 m. gruodžio mėn. JAV Jutos valstijos sveikatos departamento duomenimis, 8-12 kl. mokinių elektroninių cigarečių rūkymas 2013 m. buvo daugiau nei dvigubai didesnis nei 2011 m. Dabartinių elektroninių cigarečių vartotojų tarp 8-12 kl. mokinių buvo tris kartus daugiau nei tarp suaugusiųjų (8 kl. – 2,9 proc., 10 kl. – 7 proc., 12 kl. – 8 proc., pilnamečių – 1,9 proc.). Elektronines cigaretes rūkė 1,5 karto daugiau mokinių nei tabako cigaretes. Trečdalis (31,7 proc.) mokinių, rūkusių elektronines cigaretes, niekada gyvenime nėra rūkė paprastų tabako cigarečių⁸. Kiti tyrimai taip pat patvirtina, kad elektroninių cigarečių rūkymas padidina tabako cigarečių rūkymo tikimybę ir sumažina metimo rūkyti tikimybę. Mokiniai, rūkantys ir tabako cigaretes, ir elektronines cigaretes, per dieną surūko daugiau tabako cigarečių nei rūkantys tik tabako cigaretes⁹. Nerimą kelia ir tai, kad ne taip paprasta įvertinti skysčio, kuriuo pripildomos elektroninės cigaretės, sudėtį. Užsienyje jaunimas jau pradeda rūkyti „elektronines suktines“ – vartoti kanapių veikliųjų medžiagų turintį skystį ar vašką iš elektroninių cigarečių⁹.

Departamentas, atsižvelgdamas į tarptautinių organizacijų ir mokslinių rekomendacijas, naujausių tyrimų rezultatus bei visuomenės išsakytą susirūpinimą, siūlo rekomenduoti mokykloms į mokyklos vidaus tvarkos dokumentus / taisykles bei mokymo sutartis įtraukti draudimą rūkyti elektronines cigaretes bei jų turėti mokykloje ir jos teritorijoje. Tikslinga būtų informuoti ir mokinių tėvus apie tai, kad elektroninių cigarečių rūkymas kelia pavojų sveikatai, gali sukelti priklausomybę ir padidina tabako cigarečių rūkymo tikimybę.

Direktorius

Zenius Martinkus

Originalas nebus siunčiamas

Rūta Baltrušaitytė, 8 7066 31 96, ruta.baltrusaityte@ntakd.lt

⁷ Utah Health Status Update: Electronic Cigarette Use Among Utah Students (Grades 8, 10, and 12) and Adults. http://health.utah.gov/opa/publications/hsu/1312_ECig.pdf

⁸ E-Cigarettes: Gateway to Nicotine Addiction for U.S. Teens, Says UCSF Study.

<https://www.ucsf.edu/news/2014/03/112316/e-cigarettes-gateway-nicotine-addiction-us-teens-says-ucsf-study>
⁹ Alarming trend: E-cigarettes turning into E-joints. <http://preventionhub.org/prevention-update/alarming-trend-e-cigarettes-turning-e-joints>